

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

СІТАК ІРИНА ЛЕОНІДІВНА

УДК 621:005.936.3

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі міжнародного бізнесу та фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Міщенко Володимир Акимович,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків,
професор кафедри міжнародного бізнесу та фінансів.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Філіпішина Лілія Михайлівна,
Інноваційний центр Первомайської філії
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова, м. Первомайськ,
Миколаївська область,
керівник інноваційного центру;

доктор економічних наук, професор
Ястремська Олена Миколаївна,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, м. Харків,
завідувачка кафедри менеджменту,
логістики та економіки.

Захист дисертації відбудеться «11» травня 2021 р. о 15⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.050.02 в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м. Харків, вул. Кирпичова, 2, корпус У1, ауд. 1001.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м. Харків, вул. Кирпичова, 2.

Автореферат розісланий «09» квітня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Лариса СТРИГУЛЬ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інноваційний розвиток національної економічної структури, прискорені зміни, ускладнене зовнішнє середовище, посилення конкуренції та сучасні умови насичення високотехнологічних та наукомістких товарних ринків мають велике значення для підтримки стійкості підприємств. Найважливішим аспектом управління економічною стійкістю підприємств є необхідність проведення загального моніторингу формування та реалізації стратегій розвитку та надання інформаційної підтримки для прогнозування та запобігання криз. Підприємство може досягти успіху в конкурентній боротьбі, лише якщо забезпечує та підтримує економічну стійкість і продовжує впроваджувати інновації у всіх аспектах функціонування.

Проблеми використання сучасних методів і підходів щодо оцінки та управління економічною стійкістю, її забезпечення в господарській діяльності, а також організаційні аспекти управління підприємствами машинобудування розглядалися в працях багатьох провідних вчених, як: В. Александрова, І. Ансофф, О. Ареф'єва, С. Архієреєв, І. Бланк, П. Бубенко, О. Віханський, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Герасимчук, В. Глущенко, Т. Давидюк, В. Дікань, М. Дороніна, В. Дюжев, М. Єрмошенко, В. Забродський, В. Заруба, Т. Заславська, О. Іванілов, Ю. Іванов, С. Ілляшенко, О. Кизим, Т. Клебанова, Г. Козаченко, М. Кондратьєв, Н. Краснокутська, О. Кузьмін, Л. Лігоненко, Т. Лепейко, Ю. Лисенко, В. Лушкін, А. Мазур, О. Манойленко, Б. Мільнер, В. Міщенко, Д. Нарконт, П. Перерва, О. Поважний, В. Подсолонко, В. Пономаренко, О. Пушкар, О. Раєвнева, Д. Райко, Б. Санто, О. Сохацька, А. Старостіна, О. Терещенко, О. Тищенко, О. Тридід, Л. Філіпішина, А. Чернявський, М. Чумаченко, З. Шершньова, В. Шинкаренко, Й. Шумпетер, А. Яковлев, О. Ястремська та інших. Проте, питання формування комплексного підходу до управління економічною стійкістю, її оцінки та прогнозування, інтеграції управління економічною стійкістю в роботу інформаційної системи машинобудівних підприємств є недостатньо вирішеними та потребують подальшого розгляду та поглиблення.

Таким чином, розробка та наукове обґрунтування теоретичних і науково-методичних підходів до управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств є актуальним науково-практичним завданням, яке потребує подальшого доопрацювання і визначає напрям дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрі міжнародного бізнесу та фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» у межах держбюджетних НДР МОН України: «Сучасні методи організації управління підприємствами машинобудівної галузі у глобальному ринковому середовищі» (ДР № 0113U005918), де здобувачем запропоновано методичний підхід розрахунку комплексного показника стійкості; «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм власності» (ДР № 0107U001146) (Національна металургійна академія України), де здобувачем було сформовано систему інформаційного забезпечення стратегічного управління економічною стійкістю підприємства; «Методологічні

засади формування стратегії розвитку суб'єктів господарювання регіонів та держави» (ДР № 0114U002644) (Національна металургійна академія України), в межах якої досліджено методики оцінки економічної стійкості підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка і наукове обґрунтування теоретичних і науково-методичних підходів до управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств. Відповідно до зазначеної мети поставлені та вирішені такі задачі:

- дослідити понятійний апарат теорії управління стійкістю підприємства;
- розробити елементи системи управління економічною стійкістю підприємства;
- оцінити рівень ефективності управління підприємством;
- сформулювати методичний підхід інтегрального оцінювання економічної стійкості підприємств машинобудування;
- розробити методичні рекомендації до обґрунтування управлінських дій для забезпечення економічної стійкості підприємства;
- розробити систему раннього попередження та реагування на появу кризових явищ.

Об'єктом дослідження є процеси управління економічною стійкістю підприємств машинобудування.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і науково-методичних положень щодо управління економічною стійкістю підприємств машинобудування.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вчених з управління економічною стійкістю, прогнозування кризових явищ, оперативного та стратегічного управління підприємством, теорії та практики використання математичних методів в економіці, особливостей функціонування підприємств машинобудування тощо. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань використано такі методи дослідження: узагальнення й семантичного аналізу – для дослідження теоретичних основ управління стійкістю та уточнення понятійного апарату; методи порівняльного аналізу та групування – для дослідження та обґрунтування стратегій забезпечення економічної стійкості; методи інтерв'ю, опитування та економіко-статистичного аналізу – для визначення шляхів забезпечення економічної стійкості в діяльності підприємств машинобудування та особливостей функціонування; статистичного і техніко-економічного аналізу – для вивчення та оцінки економічної стійкості підприємств України на сучасному етапі розвитку економіки; графічний – для наочного зображення фінансово-господарського стану підприємств машинобудування й схематичного представлення теоретичного підґрунтя дисертаційного дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в такому:

удосконалено:

- сутність поняття «економічна стійкість підприємства», відмінність якого полягає у об'єктивному розкритті факторів впливу та шляхів її забезпечення, що розширює підґрунтя теорії управління стійкістю підприємств;

– елементи системи управління економічною стійкістю підприємства, що на відміну від існуючих, базується на їх систематизації з виокремленням сутнісних характеристик та реалізації системного підходу при дослідженні процесів управління економічною стійкістю, що сприяє удосконаленню теоретичного базису управління стійкістю;

– методичні рекомендації позиціонування підприємств для вибору стратегій забезпечення стійкості, які, на відміну від існуючих практик, базуються на побудові матриці співвідношення зон стійкості за рівнем інтегрального показника та грошових потоків, що забезпечує своєчасну діагностику економічного стану для прийняття антикризових управлінських рішень щодо розробки комплексу заходів забезпечення економічної стійкості підприємства;

набули подальшого розвитку:

– науково-методичний підхід до оцінки рівня ефективності управління підприємством, який, на відміну від відомих, ґрунтується на врахуванні впливу професійних інститутів фінансового ринку на діяльність підприємства, спрямований на завчасне виявлення зниження показників діяльності, що дозволяє оцінювати не лише загальний рівень управління підприємством, а і його складові, що приймають участь у формуванні та забезпеченні стійкості;

– методичний підхід щодо оцінювання економічної стійкості підприємств машинобудування на основі збалансованої системи показників, модифікованих за складовими стійкості, які у своїй сукупності формують інтегральний показник, що на відміну від відомих, дозволяє отримати дані з урахуванням специфічних ознак і дозволяє оперативно запроваджувати коригуючі дії ефективного реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища;

– методичні рекомендації щодо розробки системи раннього попередження та реагування на появу кризових явищ, на основі модифікації збалансованої системи показників, що відрізняється виокремленням показників соціальної складової стійкості та дає змогу виявити причини виникнення кризи, визначити відповідність спроможності підприємства до забезпечення стійкості та обраним стратегічним альтернативам до умов зовнішнього середовища.

Практична значимість отриманих результатів для управління підприємствами полягає в розробці та розвитку підходів щодо управління економічною стійкістю. Запропоновано елементи системи управління економічною стійкістю підприємства. Розроблено методичні підходи щодо оцінки рівня ефективності управління підприємством на основі впливу професійних інститутів фінансового ринку та практичні рекомендації позиціонування підприємств для вибору стратегій забезпечення стійкості. Доведено до практичної реалізації можливість застосування інтегральної оцінки економічної стійкості на основі збалансованої системи показників. Розроблено систему раннього попередження та реагування на появу кризових явищ для забезпечення стійкості підприємства. Результати роботи впроваджені на підприємствах: ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»

(м. Харків, довідка № 48-п-134 від 10.04.2017 р.); Харківська обласна державна адміністрація, Департамент економіки і міжнародних відносин (м. Харків, довідка № 03-44/1129 від 19.03.2015р.); Інноваційний аерокосмічний кластер «Мехатроніка» (м. Харків, довідка № 43-К-20 від 06.04.2020 р.)

Результати дисертаційної роботи використано в навчальному процесі кафедри міжнародного бізнесу та фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» при викладанні дисциплін студентам спеціальності 073 «Менеджмент» та 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (м. Харків, акт від 11.03.2020р.).

Особистий внесок здобувача. Усі положення та результати дисертаційного дослідження одержані здобувачем особисто. Серед них: уточнення поняття «економічна стійкість підприємства», визначення факторів впливу на стійкість підприємств машинобудування, розробка елементів системи управління економічною стійкістю, оцінка рівня ефективності управління підприємством, аналіз існуючих і формування методичних підходів інтегрального оцінювання економічної стійкості підприємств машинобудування, розробка методичних рекомендації до обґрунтування управлінських дій для забезпечення економічної стійкості підприємства, розробка системи раннього попередження та реагування на появу кризових явищ у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і практичні результати дисертації доповідались на Міжнародних науково-практичних конференціях: «Важелі і механізми формування сталого розвитку економіки в умовах світової глобалізації» (Тернопіль, 2010); «Проблеми економіки та управління у промислових регіонах» (Запоріжжя, 2011); «Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України» (Луцьк, 2011); «Проблеми соціально-економічного розвитку підприємств» (Харків, 2012); «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (Харків, 2014); «Дослідження та оптимізація економічних процесів, (Харків, 2019); «Підприємництво, цифрові інновації, фінанси: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку» (Львів, 2019); «Impact of modernity on science and practice» (Canada, 2020).

Публікації. Основний зміст дисертації відображено у 21 науковій праці, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 4 – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, 2 – у закордонних наукових виданнях, 2 – у інших виданнях, 8 – у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,54 авт. арк, з них особисто здобувачу належить 3,38 авт.арк.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації двома мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Роботу викладено на 244 сторінках (10,17 авт. арк.). Дисертаційна робота містить 26 таблиць (з них 6 займають 10 повних сторінок), 48 рисунків (з них 7 займають 7 повних сторінок), список використаних джерел з 206 найменувань – на 22 сторінках; 6 додатків – на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність наукового дослідження, сформульовано його мету, завдання, об'єкт та предмет. Визначено зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами, а також методику, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів дослідження.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні основи управління економічною стійкістю підприємства»** досліджено теоретико-методологічне підґрунтя та узагальнено наукові підходи до управління стійкістю, удосконалено сутність поняття «економічна стійкість», класифікацію її видів та факторів впливу; проаналізовано особливості оперативного та стратегічного управління економічною стійкістю з урахуванням життєвого циклу підприємства.

Проведене в роботі дослідження теоретичних основ та методичних підходів до визначення економічної стійкості свідчить про багатоаспектність та різноплановість трактувань, з урахуванням особливостей умов динамічної системи, різною кількістю складових та відповідних етапів життєвого циклу підприємства. Доведено, що проблеми забезпечення економічної стійкості підприємства потребують прийняття управлінських рішень як на оперативному так і на стратегічному рівнях та вимагають розробки підходів до її оцінки з урахуванням складових в умовах мінливого внутрішнього та зовнішнього оточення.

На основі проведеного аналізу існуючих підходів запропоновано визначення поняття «економічна стійкість» як здатність економічної системи за умови несприятливих внутрішніх і зовнішніх впливів забезпечити ефективну діяльність за рахунок збалансованості економічних ресурсів і організаційних структур, що досягається за допомогою здійснення комплексу фінансово-економічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на швидке реагування на мінливе середовище і появу кризових явищ.

Дослідження існуючих методів та підходів забезпечення стійкості промислових підприємств довело, що найбільш перспективним є підхід до визначення стійкості на основі виробничої, фінансової, соціальної, маркетингової та управлінської складових, що дає змогу враховувати зміни, які відбуваються в процесі діяльності підприємства.

Доведено, що процес управління економічною стійкістю підприємства має ґрунтуватися на прийнятті комплексу управлінських рішень стосовно деталізації заходів в складі загального напрямку діяльності та координації цих процесів з урахуванням життєвого циклу підприємства (рис. 1).

На стратегічному рівні управління підприємством здійснюється розрахунок головних показників-індикаторів стійкості підприємства. Аналіз відповідності розрахованих показників рекомендованим дає змогу перейти до процедур оперативного управління спрямованих на збереження економічної стійкості підприємства та шляхів її підвищення. Реалізацією послідовності має займатися департамент стратегічного розвитку або контролінгу на основі сформованого банку даних підприємства.

Стадія становлення	Стадія зрілості	Стадія старіння	Стадія спаду
Інвестиції у становлення підприємства перевищують обсяги доходів від операційної діяльності	Обсяги доходів від операційної діяльності дозволяють інвестувати у підприємство та займатись фінансовою діяльністю	Обсяги доходів від операційної діяльності мають тенденцію до скорочення, інвестиційна діяльність спрямована на скорочення активів підприємства (за відсутності інноваційних проєктів)	Обсяги доходів від операційної діяльності не дозволяють підприємству ефективно здійснювати свою діяльність (за відсутності інноваційних проєктів)
Шляхи досягнення економічної стійкості			
Стійкість на базі зростання потенціалу, застосування креативності	Стійкість шляхом диверсифікації	Стійкість шляхом співпраці	Стійкість за рахунок інновацій
Основні причини втрати економічної стійкості			
Криза становлення	Криза керівництва	Криза регулювання та координації	Криза системи, втрата цілісності
Особливості втрати економічної стійкості			
Загрози для власників		Загрози для кредиторів	
Зниження ділової активності, обмеження ресурсів	Зниження прибутку, поява збитковості виробництва	Перевищення допустимих відхилень запланованих показників, загроза скорочення виробництва	Неплатоспроможність, загроза припинення виробництва
Основні завдання діагностики економічної стійкості			
Діагностика джерел та резервів забезпечення стійкості	Діагностика фінансового стану	Діагностика ліквідності та показників кризи	Діагностика керованості підприємства та банкрутства
Заходи з підтримки економічної стійкості			
Компроміс у лідерстві, тактика зниження витрат, розробка конкурентної стратегії підприємства	Удосконалення обліку, контролю, делегування повноважень, стабілізація фінансового стану	Робота з ротації персоналу, підвищення керованості підприємства, реорганізаційні процедури	Реструктуризація та інновації, внутрішня та зовнішня санація

Рисунок 1 – Забезпечення економічної стійкості з урахуванням життєвого циклу підприємства

Доведено, що формування ефективної системи оцінки економічної стійкості підприємства потребує комплексу фінансово-господарських і організаційно-управлінських заходів, спрямованих на розробку та реалізацію стратегічних планів підприємства забезпечення стійкості із визначенням ресурсів для запобігання кризовим явищам.

Встановлено, що умовах динамічного і швидкоплинного зовнішнього середовища, у якому функціонують підприємства, виникає необхідність розробки ефективного інструментарію управління стійкістю. Запропоновано структурно-логічну послідовність процесу управління економічною стійкістю підприємства, характерною особливістю якої є її безперервність (рис. 2).

Аналіз наукових праць дозволив вдосконалити категорійно-понятійний апарат теорії управління стійкістю, в аспекті визначення оперативних та стратегічних напрямків управління, та обґрунтувати вибір методу забезпечення економічної стійкості.

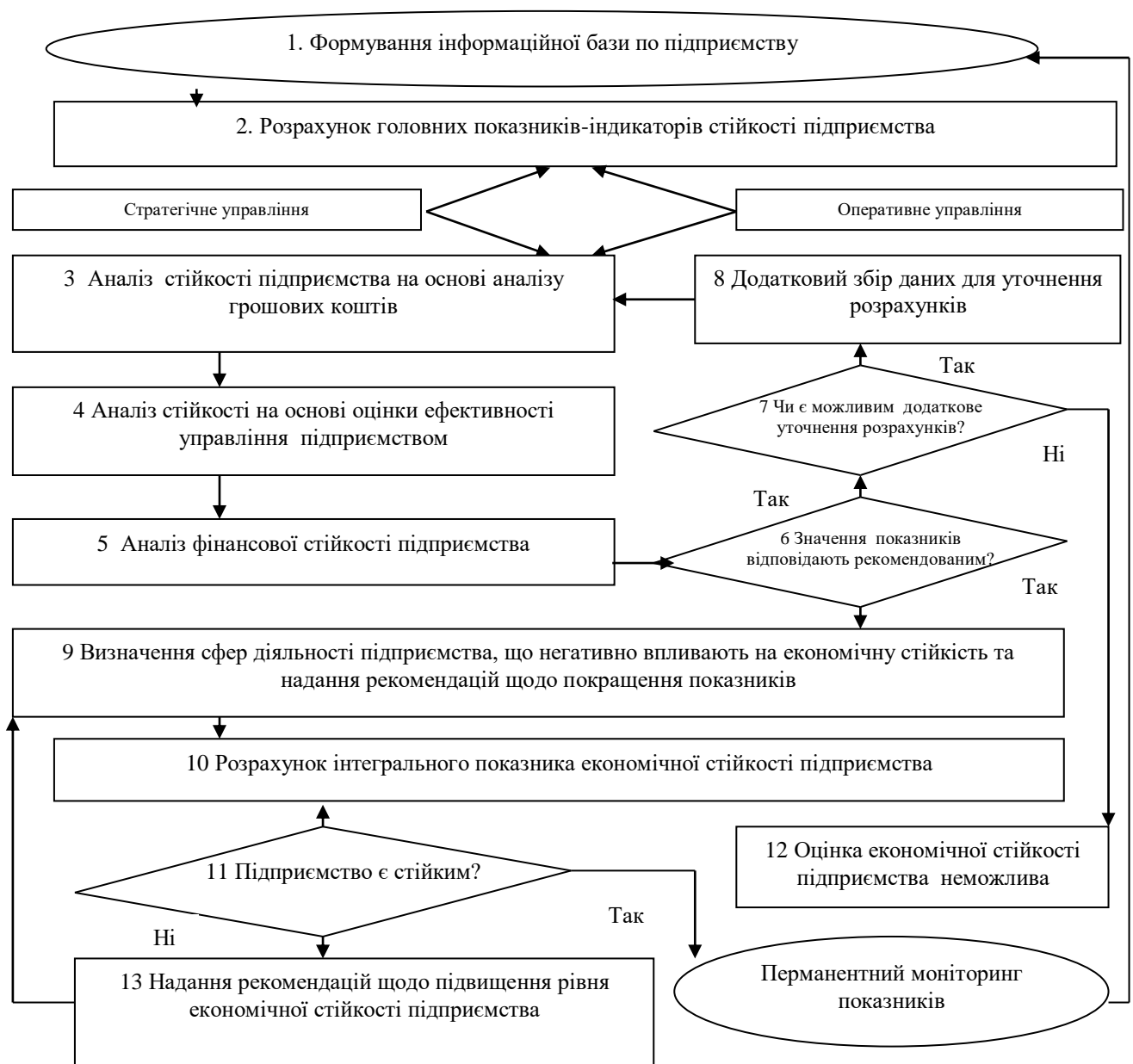

Рисунок 2 – Структурно-логічна послідовність процесу управління економічною стійкістю підприємства

У другому розділі «Оцінка економічної стійкості підприємств» проведено аналіз стану та перспектив розвитку підприємств машинобудування України, досліджено методи та підходи до оцінки стійкості, визначено проблеми та шляхи її підвищення, розроблено методичний підхід до оцінки ефективності управління підприємством, розроблено методичні рекомендації позиціонування підприємств для вибору стратегій забезпечення стійкості.

Проведений аналіз особливостей функціонування підприємств машинобудування дозволив встановити, що галузь характеризується значним скороченням обсягів виробництва у період з 2012 року по 2015 із незначною тенденцією до збільшення починаючи з 2016 року. У 2010-2018 рр. 23% підприємств машинобудування отримали збиток (рис. 3). Виявлено, що основною причиною низької ефективності функціонування підприємств є

нестабільність фінансового стану та висока залежність від зовнішніх ринків збуту.

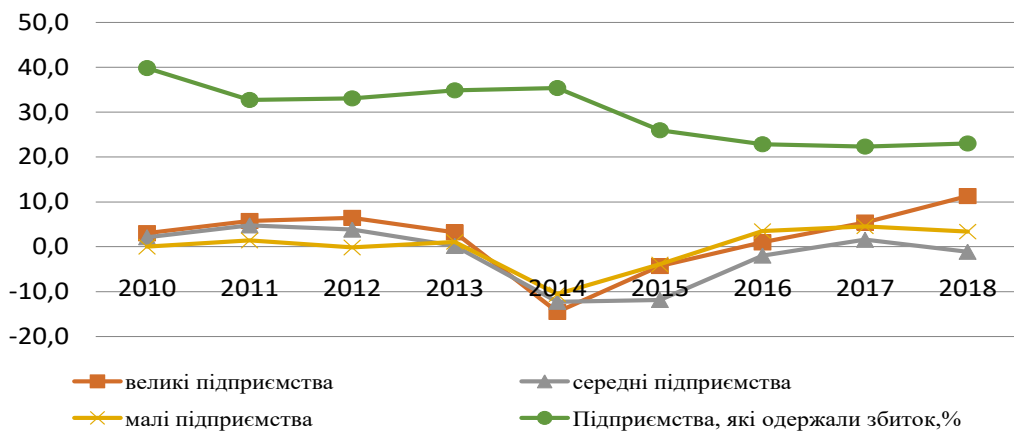

Рисунок 3 – Рентабельність діяльності підприємств машинобудування, %

Доведено, що основне завдання забезпечення економічної стійкості полягає у спроможності підприємства протистояти дії негативних факторів у внутрішньому та зовнішньому середовищі. На основі дискримінантної моделі Терещенко розраховано інтегральний показник фінансового стану та оцінено ймовірність банкрутства підприємств за 2018 рік (рис. 4).

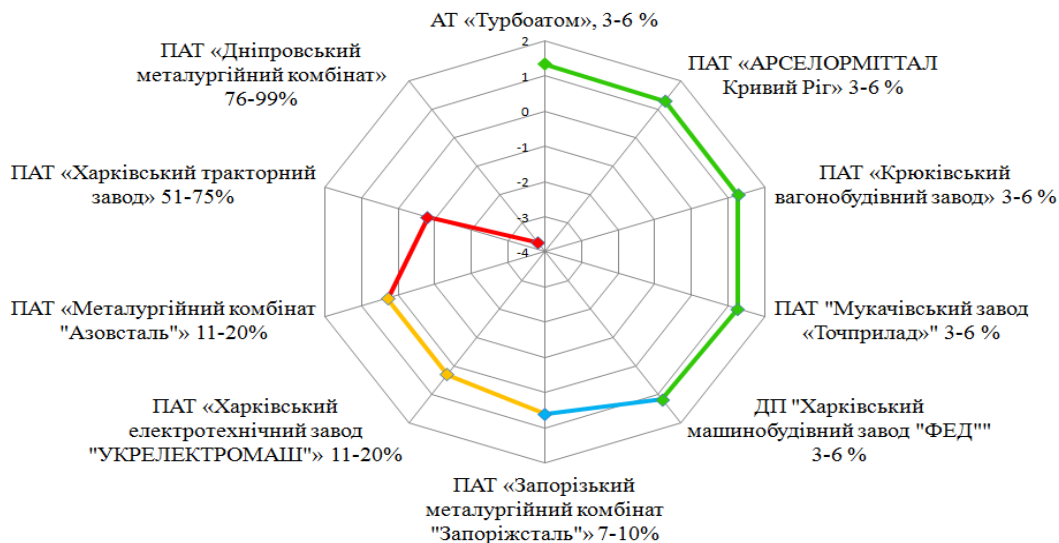

Рисунок 4 – Ймовірність банкрутства за інтегральним показником фінансового стану підприємств машинобудування

Запропоновано матричний підхід до обґрунтування управлінських дій щодо забезпечення стійкості на основі руху грошових коштів, який дає змогу отримати достовірну інформацію щодо реалізації процесів їх реального руху і створює можливість своєчасного впровадження управлінських рішень для забезпечення стійкості (табл.1).

Для реалізації організаційно-управлінських заходів щодо забезпечення економічної стійкості підприємств обґрунтовано доцільність врахування впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на економічну стійкість підприємства.

Таблиця 1 – Управлінські дії на основі діагностики грошових потоків

Характеристика грошових потоків та зони стійкості підприємства	Управлінські дії та відповідальний підрозділ
$CF_{op}>0, CF_{inv}<0, CF_{fin}<0$ $CF_{op}>0, CF_{inv}<0, CF_{fin}>0$ Висока - відповідність запланованим показникам досягнення стійкості; наявність резервів для розвитку; здатність зберігати стійкість за умов наявних загроз у внутрішньому та зовнішньому середовищі	Управлінські дії: перманентний моніторинг внутрішнього середовища та зовнішнього оточення. Відповідальний підрозділ: Департамент (служба) контролінгу, відділ збуту, відділ маркетингу
$CF_{op}>0, CF_{inv}>0, CF_{fin}<0$ $CF_{op}>0, CF_{inv}>0, CF_{fin}>0$ Нормальна - показники досягнення стійкості відповідають допустимому інтервалу значень; здатність зберігати стійкість за умов наявних загроз у внутрішньому та зовнішньому середовищі	Управлінські дії: Проведення експрес-діагностики господарської діяльності підприємства з метою виявлення резервів та напрямів ефективного використання фінансових ресурсів Відповідальний підрозділ: Департамент (служба) контролінгу, відділ збуту, відділ маркетингу, відділ логістики, планово-фінансовий відділ, відділ капітальних інвестицій
$CF_{op}<0, CF_{inv}<0, CF_{fin}<0$ $CF_{op}<0, CF_{inv}<0, CF_{fin}>0$ Передкризова - показники досягнення стійкості не відповідають допустимому інтервалу значень; резерви для покращення показників діяльності наявні у недостатньому обсязі або відсутні; загрози у внутрішньому та зовнішньому середовищі порушують стійкість; прогнозується ймовірність банкрутства	Управлінські дії: Проведення експрес-діагностики господарської діяльності підприємства з метою виявлення причин та напрямів неефективного використання ресурсів та процесів прихованого банкрутства Відповідальний підрозділ: Відділ стратегічного управління, департамент (служба) контролінгу, відділ збуту, відділ маркетингу, відділ логістики, планово-фінансовий відділ, відділ капітальних інвестицій
$CF_{op}<0, CF_{inv}>0, CF_{fin}<0$ $CF_{op}<0, CF_{inv}>0, CF_{fin}>0$ Кризова – показники досягнення стійкості не відповідають допустимому інтервалу значень; ознаки системної кризи; здатність збереження стійкості та цілісності підприємства відсутня	Управлінські дії: Проведення фундаментальної (комплексної) діагностики господарської діяльності підприємства з метою попередження банкрутства підприємства Відповідальний підрозділ: Відділ стратегічного управління, департамент (служба) контролінгу, відділ збуту, відділ маркетингу, відділ логістики, планово-фінансовий відділ, відділ капітальних інвестицій

Впровадження у практику управління підходу з урахуванням впливу зовнішнього і внутрішнього середовища передбачає оцінку ефективності управління підприємством (ІЕУП) за формулою 1

$$IEUP = \frac{Pr \times (1+t)}{IK} \times \frac{PA}{CBK} \times (1 - K_{nk}) \times \frac{C_{ak}}{C_{an}} \times C_{fp}, \quad (1)$$

де Pr – чистий прибуток підприємства, грн; t – рівень зростання прибутку підприємства у прогнозованому році, %; IK – інвестований капітал підприємства, грн; PA – рентабельність активів, %; CBK – середньозважена вартість капіталу, %; K_{nk} – коефіцієнт плинності кадрів, %; C_{ak} – ціна акції на кінець року, грн.; C_{an} – ціна акції на початок року, грн.; C_{fp} – коефіцієнт відносної сили фондового ринку, це індикатор технічного аналізу, що визначає силу тренда і ймовірність його зміни, визначається за формулою 2.

$$C_{fp} = 100 - \frac{100}{(1 + C_{3e})}, \quad (2)$$

де $C_{3в}$ це відносна сила зміни вартості акціонерного капіталу підприємства на фондовому ринку, котра визначається на основі середніх цін акцій за аналізований період, формула 3

$$C_{3в} = \frac{\text{середнє значення підвищення цін закриття за } x \text{ періодів}}{\text{середнє значення зниження цін закриття за } x \text{ періодів}}, \quad (3)$$

Індекс ефективності управління характеризує внутрішній стан, враховує вплив зовнішнього середовища та показує перспективи подальшого розвитку підприємства. Значення індексу для підприємств машинобудування наведено на рис. 5.

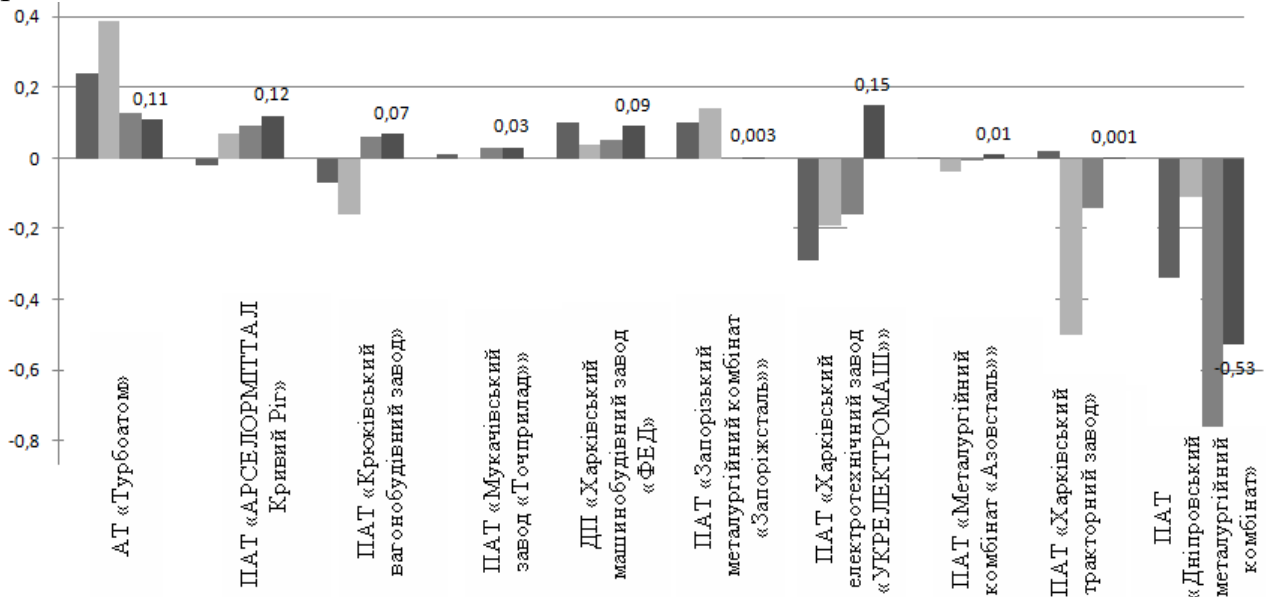

Рисунок 5 – Індекс ефективності управління підприємств машинобудування

На основі отриманих емпіричних даних, результатів розрахунків показників діяльності підприємств, підтверджено, що аналіз грошових потоків та ефективності управління підприємством є засобом визначення шляхів підвищення рівня економічної стійкості. Розроблено методичні підходи та практичні рекомендації щодо управлінських дій з метою забезпечення економічної стійкості.

У третьому розділі «Вдосконалення системи управління економічною стійкістю підприємства» розроблено елементи та принципи формування системи управління, комплекс управлінських дій для забезпечення стійкості, методичний підхід щодо її оцінювання на основі збалансованої системи показників, розроблено методичні рекомендації до позиціонування підприємств для вибору стратегій забезпечення стійкості та розробки системи раннього попередження та реагування на прояви кризових явищ.

З метою вдосконалення підходів до аналізу стійкості обґрунтовано доцільність та розроблено елементи і принципи системи управління економічною стійкістю (рис. 6). Впровадження цієї системи в практику підприємств машинобудування дозволяє визначати шляхи нейтралізації негативних факторів впливу і полягає в розробці регулюючих управлінських заходів щодо досягнення запланованих результатів забезпечення стійкості.

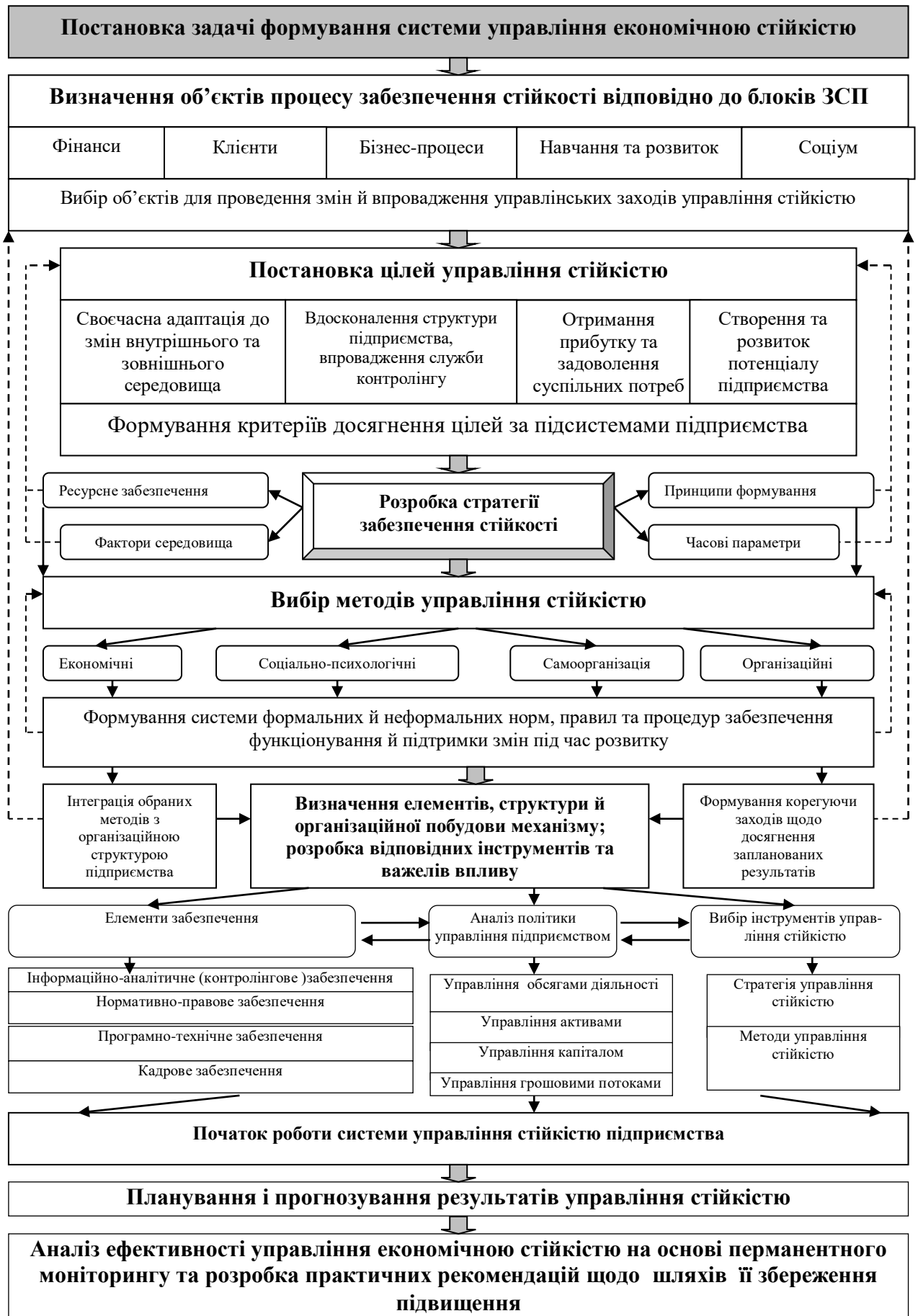

Рисунок 6 - Формування системи управління економічною стійкістю підприємства

Запропоновано інтегральний підхід до оцінки економічної стійкості підприємств машинобудування. Обґрунтовано врахування складових стійкості здійснювати в рамках збалансованої системи показників за блоками фінанси, клієнти, бізнес-процеси, навчання та розвиток із виділенням додаткового блоку соціум, котрий характеризує соціальну значущість підприємства для регіону та держави. Запропоновано оцінку економічної стійкості з урахуванням специфічних ознак кожної складової ЗСП визначати за формулою 4

$$I_c = W_{ЗСПф} \times \Pi_{ЗСПф} + W_{ЗСПбн} \times \Pi_{ЗСПбн} + W_{ЗСПк} \times \Pi_{ЗСПк} + W_{ЗСПнр} \times \Pi_{ЗСПнр} + W_{ЗСПс} \times \Pi_{ЗСПс}, \quad (4)$$

де $W_{ЗСП}$ - вагомість показників блоку; $\Pi_{ЗСП}$ - показники, що характеризують досягнення стратегічних цілей у рамках відповідного блоку ЗСП.

Вагові коефіцієнти для кожного показника визначаються експертним шляхом по кожному блоку ЗСП за формулою 5.

$$W_{ЗСП_s} = \frac{\sum_{j=1}^k R_{ij}}{\sum_{i=1}^{kn} R_{ij}}, \quad (5)$$

де R_{ij} – коефіцієнт вагомості i -го показника в балах, котрий надано j -м експертом; k – кількість експертів; n – загальна кількість показників, що підлягають оцінці.

Використання даного підходу надає можливість відстежувати зміни в результатах діяльності, визначати напрям і зміст дій, спрямованих на забезпечення економічної стійкості підприємства. Інтегральний показник економічної стійкості для підприємств машинобудування наведено на рис. 7.

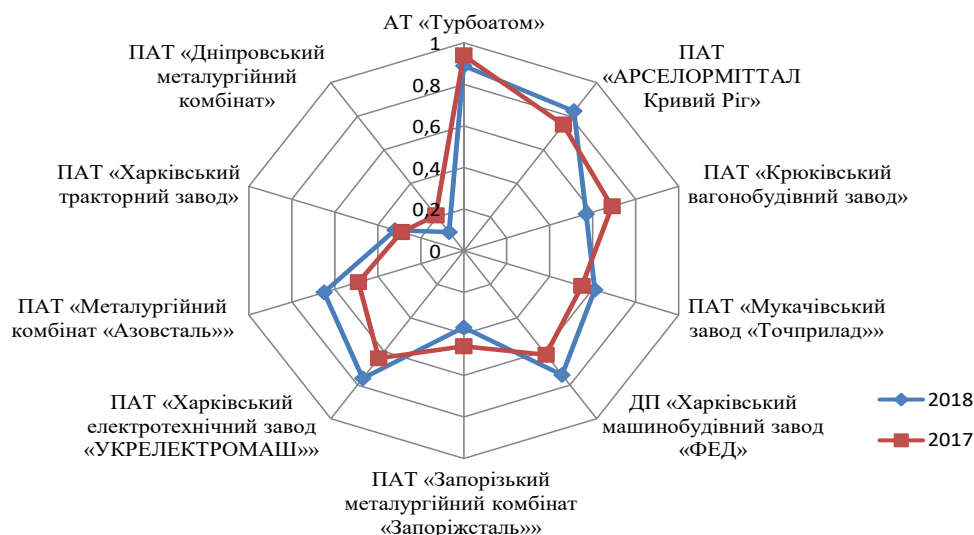

Рисунок 7 – Рівень інтегрального показника економічної стійкості підприємств машинобудування

Запропоновано методичні рекомендації позиціонування підприємств для вибору стратегій забезпечення стійкості (рис. 8), які базуються на побудові

матриці співвідношення зон стійкості за рівнем інтегрального показника та грошових потоків, що забезпечує своєчасну діагностику економічного стану при прийнятті антикризових управлінських рішень.

Зона стійкості за інтегральним показником	Високий	3. Стратегія забезпечення фінансової стійкості	2. Стратегія стійкого зростання	1. Стратегія стійкого зростання та фінансування інноваційного розвитку
	Середній	6. Стратегія фінансової стабілізації	5. Стратегія підтримання економічної стійкості	4. Стратегію стійкого зростання
	Низький та критичний	9. Антикризова стратегія	8. Стратегія фінансової стабілізації	7. Стратегія забезпечення фінансової стійкості
		Передкризова та кризова	Нормальна	Висока
		Зона стійкості за співвідношенням грошових потоків підприємства		

Рисунок 8– Матриця стратегій забезпечення економічної стійкості підприємства

Запропонований підхід дозволяє сформувати базу даних для ґрунтовного, зваженого та своєчасного прийняття управлінських рішень з метою забезпечення економічної стійкості. Доведено, що розробка стратегії забезпечення економічної стійкості повинна враховувати систему стратегічних цілей діяльності та фактичну фінансову позицію підприємства.

Впровадження у практику діяльності підприємств машинобудування запропонованого підходу дозволяє реалізовувати комплексний підхід до управління економічною стійкістю з урахуванням особливостей усіх сфер діяльності підприємства, виявити проблемні зони за кожною складовою економічної стійкості та створити банк стратегій забезпечення запланованого рівня стійкості підприємства.

Запропоновано рекомендації щодо розробки системи раннього попередження та реагування на появу кризових явищ, на основі модифікації збалансованої системи показників (рис. 9). Визначено, що ефективність управління економічною стійкістю підприємства залежить від якості аналітичного забезпечення як джерела достовірної економічної інформації, що забезпечує прийняття своєчасних управлінських рішень.

Для забезпечення швидкого реагування на динамічні зміни внутрішнього і зовнішнього середовищ запропоновано здійснення постійно діючого моніторингу складових стійкості за індикаторами системи раннього попередження та реагування на появу кризових явищ (рис. 10).

При виявленні негативних тенденцій, відхилень, невідповідності цілям та для попередження кризових явищ система моніторингу переходить у режим внутрішнього спостереження, який розглядається як превентивна міра,

спрямована на попередження розвитку негативних відхилень у функціонуванні підприємства.

Рисунок 9 – Система раннього попередження та реагування на появу кризових явищ

Рисунок 10 – Індикатори системи раннього попередження та реагування на появу кризових явищ

Розроблена система моніторингу індикаторів системи раннього попередження та реагування дає змогу здійснювати ефективно оперативне спостереження за фінансово-економічним станом підприємства.

Використання запропонованих підходів щодо організації управління економічною стійкістю підприємства дозволяє вдосконалити процеси прийняття рішень на підприємствах за рахунок визначення змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі, а також своєчасно розробляти комплекс управлінських заходів для забезпечення економічної стійкості підприємства.

У **додатках** наведено розрахунки показників стійкості машинобудівних підприємств, довідки впровадження результатів дослідження у діяльність підприємств ПАТ «Харківський тракторний завод», Інноваційний аерокосмічний кластер «Мехатроніка», Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації та навчальний процес кафедри міжнародного бізнесу та фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів роботи.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено науково-практичне завдання щодо розробки та наукового обґрунтування теоретичних і науково-методичних підходів до управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств. Основні висновки та результати, які отримано у процесі дослідження, полягають у такому:

1. Проведений аналіз та систематизація існуючих підходів до управління економічною стійкістю дозволило сформулювати авторське визначення економічної стійкості підприємств, у якому враховано особливості функціонування підприємств у динамічних умовах зміни зовнішнього оточення і визначена мета забезпечення економічної стійкості. Визначено основні відмінні риси економічної стійкості як об'єкту управління. Встановлено основні складові процесу управління економічною стійкістю: внутрішні складові й зовнішні чинники впливу, що можуть бути прогнозовані при проведенні зовнішнього моніторингу; виробнича, фінансова, соціальна та інноваційна складова діяльності підприємства; адаптація та гнучкість задля можливості підприємства мати здатність до реагування на слабкі сигнали мінливого середовища. Вдосконалення теоретичних засад управління економічною стійкістю дозволило визначити основні напрямки дослідження та подальшого розвитку науково-методичних положень у цій сфері.

2. Для прийняття рішень на основі системного і комплексного підходу щодо забезпечення економічної стійкості розроблено елементи системи управління економічною стійкістю підприємства, що дозволяють сформувати базу даних, котра сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень щодо реалізації стратегічних і тактичних цілей підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища. Визначено, що факторами ефективного реалізації системи управління стійкістю є: своєчасна адаптація до змін внутрішнього та зовнішнього середовища, вдосконалення структури підприємства шляхом впровадження служби контролінгу, отримання прибутку, підвищення соціальної значущості, задоволення суспільних потреб, створення та розвиток потенціалу підприємства.

3. Розроблено методичний підхід до прийняття управлінських рішень щодо вибору стратегій забезпечення економічної стійкості який базується на системному підході. Відмінністю цього підходу є використання запропонованого індексу ефективності управління підприємством, котрий дозволяє всебічно розглядати поточну і перспективну управлінську діяльність підприємства на основі різних внутрішніх факторів і аналізувати зміну ставлення зовнішнього середовища з боку професійних інститутів фінансового ринку щодо подальших перспектив фінансової та економічної стійкості

досліджуваного підприємства. Для формування бази даних стратегічного управління моніторинг індексу ефективності управління підприємством проводиться відповідним підрозділом на основі результатів квартальної та річної фінансової звітності, з використанням даних стратегічного та оперативного управлінського обліку. Визначення цього індексу рекомендовано проводити на підприємствах будь-яких форм власності незалежно від їх розміру, акції яких котируються на фондових ринках, а також на підприємствах акції котрих не обертаються на фондовому ринку як для оперативного так і для стратегічного управління економічною стійкістю.

4. На основі проведеного аналізу теоретичних положень, особливостей функціонування та практики господарювання підприємств машинобудування визначено та обґрунтовано застосування збалансованої системи показників, модифікованої за складовими стійкості. Запропоновано визначати інтегральний показник по кожному блоку модифікованої збалансованої системи показників і загальний інтегральний показник на основі визначення блочних інтегральних показників, які надають можливість відстежувати зміни в проміжних і кінцевих результатах діяльності, встановлювати і корегувати цілі, визначати напрям і зміст дій, спрямованих на забезпечення належного рівня економічної стійкості підприємства. Доведено, що ключові показники по кожному блоку ЗСП можуть бути уточнені за умови перманентного моніторингу зовнішнього та внутрішнього оточення відповідно до шляхів забезпечення економічної стійкості підприємства.

5. З урахуванням особливостей функціонування підприємств машинобудування з метою оцінки, прогнозування та визначення причин втрати економічної стійкості проведено співставлення грошових потоків підприємства від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Розроблено матричний підхід до обґрунтування управлінських дій забезпечення стійкості машинобудівного підприємства, а саме співвідношення зони стійкості за рівнем інтегрального показника до зони стійкості за співвідношенням грошових потоків машинобудівного підприємства із виділенням відповідального підрозділу інтегрованого до організаційної структури. Встановлено джерела інформаційних потоків, котрі формують базу даних для інтерпретації та визначення динаміки рівня економічної стійкості підприємств машинобудування, що дає змогу побудувати діючу систему управління стійкістю відповідно до запропонованого матричного підходу та завчасно приймати рішення як на оперативному так і на стратегічному рівнях управління.

6. Досліджено підходи щодо прийняття рішень у сфері управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств і запропоновано систему раннього попередження та реагування, котра базується на проведенні перманентного моніторингу показників та індикаторів економічної стійкості підприємства. Дану систему запропоновано впровадити до завдань служби контролінгу або департаменту стратегічного розвитку на підприємствах досліджуваного комплексу, які одночасно з виконанням традиційних функцій повинні займатися питаннями управління економічною стійкістю підприємства, проведенням внутрішнього моніторингу та модифікацією організаційно-інформаційного забезпечення розрахунку запропонованих показників економічної стійкості. Запропонована система доповнює вдосконалені організаційні засади управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств та забезпечує обґрунтованість, релевантність та ефективність рішень.

7. Основні результати дисертаційного дослідження використовуються в практичній діяльності ПАТ «Харківський тракторний завод», Інноваційного

аерокосмічного кластеру «Мехатроніка», Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації та впроваджені у навчальний процес НТУ «ХП».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у виданнях України, що включені до наукометричних баз

1. Сітак І. Л. Сучасні методи визначення стійкості підприємства / В. А. Міщенко, Д. В. Коробков, І. Л. Сітак // Бізнес Інформ. – Харків : ВД «ІНЖЕК». – 2012. – №9. – С. 92-98.

Здобувачем проаналізовано методи визначення стійкості підприємства.

2. Сітак І. Л. Система раннього попередження та реагування як засіб забезпечення стійкості підприємства / І. Л. Сітак, І. М. Мурашко // Приазовський економічний вісник. – Запоріжжя, 2019. – № 2(13). – С. 172-179. – Режим доступу : http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/29.pdf

Здобувачем визначено критерії побудови системи раннього попередження та реагування для забезпечення економічної стійкості

3. Sitak I. L. Theoretical bases of providing the economic sustainability of the enterprise / V. A. Mishchenko, M. M. Shevchenko, I. L. Sitak, K. V. Oryekhova, S. V. Yavorsky // Financial and credit activity : problems of theory and practice Collection of scientific papers. – 2019. – №3 (30). – P. 121-127. – Режим доступу : DOI: 10.18371/fcaptr.v3i30.179521

Здобувачем проведено аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «економічна стійкість».

Статті у наукових фахових виданнях

4. Сітак І. Л. Особенности развития предприятия как социально-экономической системы / І. Л. Сітак // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії: збірник наукових праць. Економічні науки. – Чернівці : Технодрук. – 2009. – Вип. 3 (16). – С. 278-282.

5. Сітак І. Л. Оцінка фінансового стану підприємства за допомогою інтегрального показника / Д. В. Коробков, О. В. Мозенков, В. А. Міщенко, І. Л. Сітак // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки) : збірник наукових праць – Харків : НТУ «ХП». – 2009. – № 35-2. – С. 86-91.

Здобувачем обгрунтовано підхід до розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості.

6. Сітак І. Л. Методический подход к определению финансовой устойчивости предприятия на основе движения денежных потоков / А. И. Сахошко, Д. В. Коробков, В. А. Мищенко, И. Л. Сітак // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. – Полтава : ПДАА. – 2011. – Вип. 3. – Т.2. – С. 245-250.

Здобувачем проведено аналіз впливу грошових потоків на економічну стійкість підприємства.

7. Сітак І. Л. Механізм забезпечення економічної стійкості підприємств / І. Л. Сітак // Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – Луцьк, 2012. – Вип. 9(33). – С. 295-301.

8. Сітак І. Л. Визначення індикатора стійкості підприємства / В. А. Міщенко, Д. В. Коробков, І. Л. Сітак, Р. О. Рильцев // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки) : збірник наукових праць – Харків : НТУ «ХП». – 2012. – № 45 (951). – С. 159-165.

Здобувачем визначено складові стійкості підприємства, що найбільш характеризують економічну стійкість підприємства.

9. Сітак І. Л. Діагностика фінансової стійкості підприємства на основі руху грошових потоків / І. Л. Сітак, І. М. Мурашко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя, 2019. – № 2(107). – С. 121-126. – Режим доступу http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2019/2_2019/23.pdf

Здобувачем розроблено коефіцієнт стійкості на основі грошових потоків

Публікації у зарубіжних наукових виданнях

10. Sitak I. L. Features of information support of enterprise economic sustainability management / V. A. Mishchenko, I. L. Sitak // The European Journal of Economics and Management Sciences. – Vienna : Premier Publishing s.r.o. – 2020. – № 3. – P 42-45

Здобувачем сформовано перелік вимог до інформаційного забезпечення управління економічною стійкістю підприємств

11. Sitak I. L. Features of the development of the machine-building complex of Ukraine / V. A. Mishchenko, I. L. Sitak // Colloquium-journal. – Warszawa, Polska, 2020. – №27 (79). Część 1. – P. 18-21.

Здобувачем проаналізовано сучасний стан машинобудування України

Інші публікації

12. Сітак І. Л. Управління економічною стійкістю в системі стратегічного управління / І. Л. Сітак // Теоретичні та прикладні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств: колективна монографія у 4т. / за ред. О.А. Паршиной. – Дніпропетровськ : «Герда». – 2013. – Т. 3. – 365 с. – С. 302-309

13. Сітак І. Л. Інформаційне забезпечення стратегічного управління економічною стійкістю підприємства / І. Л. Сітак // Проблеми та тенденції формування соціально-інноваційної політики сталого розвитку держави, регіонів, підприємств: колективна монографія / під заг ред. К.Ф. Ковальчука. – Павлоград : АРТ СИНТЕЗ-Т. – 2014. – 352 с. – С. 162-180

Публікації у матеріалах конференцій

14. Сітак І. Л. Підприємство як економічна система в стані стійкого розвитку / І. Л. Сітак // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Важелі і механізми формування сталого розвитку економіки в умовах світової глобалізації», (Тернопіль, 9 - 10 грудня 2010 р.). – Тернопіль : Крок. – 2010. – Ч. 2. – С. 192-193.

15. Сітак І. Л. Механізм управління стійким розвитком підприємства / І. Л. Сітак // Матеріали доповідей учасників четвертої міжрегіональної науково-практичної конференції «Проблеми економіки та управління у промислових регіонах», (Запоріжжя, 27 - 28 травня 2011 р.). – Запоріжжя : ЗНТУ. – 2011. – С. 197-199.

16. Сітак І. Л. Забезпечення стратегічної стійкості підприємства / І. Л. Сітак // Матеріали науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів «Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України», (Луцьк, 17 – 18 листопада 2011 р.). – Луцьк : ПФ «Смарагд». – 2011. – С. 116-118.

17. Сітак І. Л. Індикатори визначення стійкості підприємства / І. Л. Сітак // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми соціально-економічного розвитку підприємств», (Харків, 24-25 жовтня 2012 р.). – Харків : НТУ «ХП». – 2012. – С. 111-112.

18. Сітак І. Л. Особливості застосування збалансованої системи показників на підприємствах України / І. Л. Сітак // Тези доповідей XX Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я», (Харків, 15-17 жовтня 2014 р.) / за ред. проф. Товажнянського Л.Л. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2014. – Ч. IV. – С. 200.

19. Сітак І. Л. Стратегічний підхід до забезпечення економічної стійкості підприємства / І. Л. Сітак // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Підприємництво, цифрові інновації, фінанси: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку», (Львів, 26 жовтня 2019 р.). – Львів : ЛЕФ. – 2019. – С. 87-90.

20. Сітак І. Л. Алгоритм проведення контролінгу економічної стійкості підприємства / І. Л. Сітак // Матеріали XV-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів», (Харків, 4-6 грудня 2019 р.). – Харків : НТУ «ХПІ». – 2019. – С. 139-141.

21. Сітак І. Л. Проблеми та перспективи впровадження контролінгу на підприємствах України / І. Л. Сітак // Abstracts of XII International scientific and practical conference «Impact of modernity on science and practice». (Edmonton, Canada, 13-14 april 2020). – Edmonton, 2020. – P. 600-603. – Режим доступу до матеріалів : <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2020/04/XII-Conference-13-14-Edmonton-Canada.pdf>

АНОТАЦІЇ

Сітак І. Л. Управління економічною стійкістю підприємства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, 2021.

Дисертація присвячена аналізу, розробці і науковому обґрунтуванню теоретичних і науково-методичних підходів до управління економічною стійкістю підприємств. В роботі проведено аналіз існуючих підходів до управління економічною стійкістю, її класифікації, обліку і аналізу, визначено особливості функціонування підприємств машинобудування. Охарактеризовано основні відмінні риси економічної стійкості як об'єкту управління. Встановлено основні складові процесу управління економічною стійкістю. Розроблено методичний підхід до прийняття управлінських рішень щодо вибору стратегій забезпечення економічної стійкості. Обґрунтовано застосування збалансованої системи показників для забезпечення стійкості. Доведено до практичної реалізації можливість застосування інтегральної оцінки економічної стійкості на основі збалансованої системи показників.

Розроблено матричний підхід до обґрунтування управлінських рішень стосовно забезпечення стійкості машинобудівного підприємства. Досліджено підходи щодо прийняття рішень у сфері управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств і запропоновано систему раннього попередження та реагування на появу кризових явищ для забезпечення стійкості підприємства.

Ключові слова: економічна стійкість, стратегічне управління, збалансована система показників, система раннього попередження та реагування на появу кризових явищ, управління економічною стійкістю, машинобудування.

Sitak I. L. Management of the economic resilience of the enterprise. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation for the candidate of economic sciences degree in a specialty 08.00.04 - economics and management of the enterprises (on kinds of economic

activity). – National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv, 2021.

The dissertation is devoted to the analysis, development and scientific substantiation of theoretical and scientific-methodical approaches to the management of economic resilience of enterprises.

The essence of the definition of "economic resilience" is substantiated, which takes into account the peculiarities of the functioning of enterprises in the dynamic conditions of the changing external environment, and the purpose of ensuring economic stability is defined. The main distinguishing features of economic resilience as an object of management are identified. The main components of the process of economic resilience management are established: internal components and external factors of influence that can be predicted during external monitoring; production, financial, social and innovative components of the enterprise; adaptation and flexibility for the enterprise to be able to respond to weak signals of a changing environment. The study of existing approaches to the management of economic resilience, its classification, the assessment and the analysis, that takes into account the machinery enterprises peculiarities is carried out.

To make decisions based on a systematic and integrated approach to economic resilience, elements of the enterprise economic resilience management system have been developed to form a database that facilitates effective management decisions to implement strategic and tactical goals of the enterprise in an uncertain environment. The factors of effective implementation of the resilience management system are determined.

A methodical approach to management decisions on the choice of strategies for securing economic stability, which is based on a systematic approach and allows to comprehensively consider the current and future management of the enterprise based on various internal factors, as well as to take into account changes in expectations of financial market institutions regarding the future financial and economic stability of the studied enterprise.

The use of a balanced system of indicators for integrated assessment of economic resilience is justified, which allows to track changes in intermediate and final results, set and adjust goals, determine the direction and content of actions to ensure the appropriate level of economic resilience.

A matrix approach to managerial decisions' support to ensure the resilience of the machinery enterprise has been developed. Sources of information flows have been identified, which allow to build an operating resilience management system in accordance with the proposed matrix approach and make early decisions at both operational and strategic levels of management.

Approaches to decision-making in the field of economic resilience management of machinery enterprises are investigated and the system of early warning and reaction which is based on carrying out permanent monitoring of economic stability indicators of the enterprise is offered. It is proposed to introduce this system to the tasks of the controlling service or the department of strategic development at the enterprises of the studied complex, which simultaneously with the traditional functions should deal with the management of economic resilience of the enterprise, internal monitoring and modification of organizational and information support. The proposed system complements the improved organizational principles of managing the economic resilience of machinery enterprises and ensures the validity, relevance and effectiveness of decisions.

Keywords: economic resilience, strategic management, balanced scorecard, the system of early warning and response to the emergence of crisis signals, management of economic resilience, machinery manufacturing.

Підписано до друку 30.03.2021 р.
Формат 60 x 84 1/16. Папір офсетний.
Друк-цифровий. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № _____

Надруковано у копії-центрі «МОДЕЛІСТ»
(ФО-П Миронов М.В., Свідоцтво ВО4№022953)
м. Харків, вул. Мистецтв, 3 літер Б-1
Тел. 7-170-354
www.modelist.in.ua